

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: oponentský

Autorka práce: Josefa Hrabáková

Název práce: Péče a mobilita: komplexity péče ve vybrané skupině thajských masérek v Praze

Vedoucí práce: Mgr. Petra Ezzeddine, PhD.

Oponentka: Mgr. Barbora Stehlíková

Navržené hodnocení: 2

Bakalářská práce Josefy Hrabákové představuje vhled do života thajských masérek v Praze. Zabývá se pracovní migrací žen z Thajska, která vede k utváření transnacionálních vazeb. Autorka si klade za cíl analyzovat praktiky péče ve skupině thajských masérek a prozkoumat zvláštnosti různých druhů péče v životě těchto migrantek. Autorka šikovně využila své předchozí pracovní zkušenosti a podařilo se jí tak vstoupit mezi ženy-migrantky, jež si své soukromí pociťově hlídají. Je nutné uznat, že v kontextu České republiky se jedná o práci tematicky ojedinělou.

Záměr práce formuluje autorka jasně. Chybí však popis problému, či vysvětlení, proč je takový výzkum důležitý, případně jeho začlenění do širších souvislostí. Takové kontexty jsou naznačeny pouze mimoděk bez další návaznosti (např. s.11 – „Ve svém výzkumu Constable (2017) tvrdí, že ze studií migrace jsou značně vyloučeny nejen matky samoživitelky, ale i gayové a lesby, kteří mají (či nemají) děti.“) To nakonec vede k tomu, že práce se více než analytickou jeví být prací deskriptivní.

Předložená bakalářská práce je standardně strukturovaná a rozdělená na teoretickou, metodologickou a empirickou část. V teoretické části autorka prokazuje znalost literatury zaměřené na gender v migraci, přičemž využívá do velké míry zahraničních zdrojů. Je pro mě však překvapivé, že i přestože je stěžejním tématem práce péče, literatura zabývající se problematikou péče absentuje (např. Tatjana Thelen 2014; Petra Ezzeddine 2014; Azra Hromadžić a Monika Palmberger 2022; popřípadě texty od Maria Puig de la Bellacasa či Annemarie Mol).

V metodologické části se autorka věnuje jak popisu metod a technik výzkumu, tak se zaměřuje na vlastní situovanost ve výzkumu a etické aspekty. Vzhledem k zacílení práce a snaze získat takové migrantky z Thajska, které se v Praze věnují masérské činnosti a posílají remitence svým příbuzným v Thajsku, se autorce podařilo získat pouze velmi malý počet rozhovorů. Rozhovory v anglickém jazyce byly vedeny pouze s pěti ženami. Omezený výběr účastníků výzkumu je pochopitelný vzhledem k uzavřenosti této skupiny lidí, ale také s ohledem na původně zamýšlené narativní rozhovory. Ty se však autorce bakalářské práce nepodařilo uskutečnit. Malý výzkumný vzorek u bakalářské práce nepovažuji za tak problematický, vyžaduje však opatrné nakládání při jejich analýze.

V empirické části autorka představuje výpovědi svých výzkumných participantek v podobném sledu, jako jim pokládala otázky. Nejdříve se věnuje okolnostem jejich migrace, posléze se zabývá péčí o druhé a nakonec péčí o sebe. Autorka dává získaná data do kontextu s dosavadní odbornou literaturou. Zdá se však, že místo aby se snažila analyzovat jednotlivé výpovědi, tak je pouze porovnává se zjištěními z jiných studií. Domnívám se, že vzhledem k malému výzkumnému vzorku, by dávalo větší smysl zaměřit se na biografie jednotlivých

žen než se snažit o obecnější shrnutí.

Práce je obsáhlá a co se týče délky, splňuje požadavky na bakalářskou práci s přehledem. Mnohé pasáže v empirické části jsou však redundantní. Jedná se především o opakování některých výpovědí žen.

Jazyková úroveň práce je velmi dobrá až na drobné chyby v interpunkci. Např. „Migrují převážně ti, kteří mají již nějaké pracovní *dovednosti*, a především i finance k migraci.“ (s. 8); „...smýšlejí i Castles a Miller (2009) kteří říkají...“ (s. 9); „Každá z žen posílá pravidelné peněžní částky *své rodině*, a mnohé z nich jsou i hlavními živitelkami svých rodin.“ (s. 19); „... bude rozebráno to, komu a jak často dotazované ženy remitence *odesílají*, a na co jsou nejčastěji využívány.“ (s. 33); „V této kapitole se tedy budu věnovat tomu, jakým způsobem o sebe tyto *ženy pečují*, a do jaké míry si to mohou dovolit.“ (s. 50)

Odkazový aparát je v pořádku, až na několik drobných nesrovnalostí. V textu se na rozdíl od jiných odkazů uvádí odkaz na práci De Jonga velkými písmeny. V seznamu literatury pak chybí plný bibliografický údaj k disertační práci Petry Ezzeddine a uvedení plného křestního jména u jedné publikace od Parreñas.

Ráda bych autorku ještě upozornila na dvě drobné slabiny práce, které však nevnímám jako zásadní v kontextu toho, že se jedná o bakalářskou práci. Zaprvé autorka pracuje s pojmy, které podrobněji nevysvětluje, např. „tradiční společnosti, které se nacházejí v Asii“ (s. 14). Otázkou je, jaké konkrétní společnosti má autorka na mysli a zda jsou jejich kulturní tradice a zvyky natolik stejné, že je možné o nich mluvit obecně. Podobně na straně 15 uvádí autorka: „De Jong (2000) ve své studii zvýznamňuje ekonomické změny, které na přelomu druhého tisíciletí v Thajsku nastaly, a kvůli kterým musely začít pracovat i ženy v domácnostech. Jeden příjem se tak stal pro celou rodinu nedostatečným.“ Není zde však vysvětleno, o jaké ekonomické změny se jedná.

Zadruhé se v práci objevují tvrzení, která nejsou dále rozpracována, či podložena.

- „Komunikace s rodiči je mnohdy upřednostňována i v případě, že mají děti, se kterými by mohly komunikovat. Nejspíše je to způsobeno tím, že se děti kolikrát vyrovnávají s odchodem rodiče lépe, pokud ustane i kontakt s ním.“ (s. 40) Není jasné, z jakého zdroje autorka čerpá tvrzení, že se děti často vyrovnávají lépe s odchodem rodiče, pokud s ním nejsou v kontaktu. Z následující výpovědi participantky výzkumu se spíše zdá, že je to volba nastolena matkou migrantky.
- „Aranda (2003) tvrdí, že ačkoli s úmrtím blízkého člena rodiny může začít migrant zpochybňovat svá předešlá migrační rozhodnutí, a může dojít ke zpětné migraci do země původu (Aranda, 2003), v případě participantky Bibi ke zpětné migraci nedošlo. V tomto případě sehrál svou roli nejspíše fakt, že má tato žena v ČR manžela, tudíž vlastní nukleární rodinu, a s emočním napětím se tak dokázala vypořádat snadněji.“ Zde se jedná spíše o způsob psaní. Emoční napětí mohla Bibi prožívat stejně jako migrantky bez rodiny v Česku, ale na návrat nemusela pomyslet z důvodů sociální vazby v Česku.
- „Důležité je si uvědomit, že lidé vyhledávající masáže jsou často i těmi, kteří na migrantky mimo masérské salony pohlížejí svrchovaně.“ (s. 49) Není zřejmé, jak autorka přichází k tomuto tvrzení.
- „Ačkoli existuje heteronormativní představa o intenzivním mateřství (pouze biologické matky jsou schopny plně vychovávat své děti),...“ (s. 10). Domnívám se, že chybí uvedení kontextu, ve kterém je tato představa platná, a dále odůvodnění tohoto tvrzení.

Pokud by se naskytl u obhajoby čas, zajímaly by mě odpovědi na následující otázky:

- 1.) Z toho, co v práci uvádíte, se zdá, že dotazované masérky migrovaly do Česka po vlastní ose. Je tomu skutečně tak? Nebo měly práci zprostředkovanou skrze agentury? Jsou ty masérské kurzy, které některé ženy absolvovaly ještě v Thajsku, přímo zaměřené na následnou pracovní migraci do Evropy?
- 2.) Zmiňujete, že některé ženy během rozhovorů telefonovaly se svými blízkými (s. 39). Mohla byste popsat, jak jejich zapojení probíhalo? Překládala jim účastnice výzkumu některé své odpovědi? Dotazoval se dotyčný/á rodinný člen na něco?

Práce podle mého názoru splňuje základní požadavky kladené na bakalářskou práci, a proto ji **doporučuji k obhajobě**. Je patrné, že autorka nastudovala množství literatury a snažila se tak poskytnout dostatečný kontext k odborné debatě na téma transnacionální migrace žen. Zároveň vhodně využila svých kontaktů k získání cenných dat z prostředí, které není v českém kontextu ještě příliš prozkoumáno. Vzhledem k výše uvedeným výhradám navrhuji hodnotit bakalářskou práci Josefy Hrabákové stupněm 2.